

Informationen kring pandemin i fokus vid utvärdering

Att ge ett balanserat budskap var »nästan omöjligt«

ANNIKA LINDE, statsepidemiolog, avdelningen för analys och prevention, Smittskyddsinstitutet, Stockholm annika.linde@smi.se

I veckans nummer av Läkartidningen publiceras en artikel av Johan Hamrin et al från Astrid Lindgrens barnsjukhus och Karolinska universitetssjukhuset, Stockholm, om influensa hos barn. Säsongsinfluensan 2003–2004, som slog ovanligt hårt mot småbarn, jämförs med den pandemiska influensan 2009.

En av författarnas slutsatser är att den stora ökningen av laboratorieverifierade fall under 2009 kan ha berott på att människor sökte vård för att de skrämtes av medieuppmärksamheten kring pandemin. Deras data visar att pandemiutbrottet bland barnen inte var allvarligare än vid en svår säsongsinfluensa.

I en slutmening antyds att informationen under hösten kunde ha fokuserats mer på hur relativt lindrig sjukdomen varit på södra halvklotet. Uttalat antyds att det ökade antalet provtagna var en onödig belastning på vården, vilken en nedtonad information skulle ha kunnat förhindra/minska.

Lyckades bäst i världen

Man ska alltid utvärdera vad man gjort för att kunna agera mera korrekt i framtiden. Informationsproblemet har hela tiden stått i centrum för utvärderingen av den pandemiska influensan 2009.

Att balansera budskapet »Sjukdomen är ofarlig för de flesta, men alla bör vaccinera sig« är nästan omöjligt. Vi försökte motivera människor att köa för vaccination mot »en farlig sjukdom som de inte skulle vara rädda för, eftersom den mestadels är lindrig«.

Vi lyckades bäst i världen när det gäller andel vaccinerade i befolkningen. Antagligen berodde det på att ordet »farlig« upplevdes starkare än ordet »lindrig«.

Oron för det »farliga« drev människor till vaccination, men även till sjukhus

Illustration: Victor Habbick Visions/SPL

Förra säsongens pandemi av »svininfluensa« gav ett svårt informationsproblem.

säsongsinfluensa. Huvudorsaken är nog ändå att såväl patienter som läkare var uppskrämda av mediestormen kring den pandemiska influensan.

Dock ställdes fler diagnoser per capita i både Norge och Finland utan att man därför där vaccinerade riktigt lika många som i Sverige. Antingen hade vi tur med vaccinationstajmningen eller också lyckades vi faktiskt lite bättre med logistik och/eller information.

»Ingen bagatell«

Den pandemiska influensan var och är en farlig sjukdom för ett fåtal – men tillräckligt många för att sjukvården, och framför allt intensivvården, skulle riskera kollaps hösten 2009. »Gör allt ni kan för att lindra pandemin«, var rådet från Australien [1]. Inget land på södra halvklotet som varit med om pandemin sa att »detta är en bagatell som ni inte behöver bry er om«.

Budskapet gällde i hög grad barn. I Australien sjukhusvårdades ungefär dubbelt så många barn över 5 år under pandemin som genomsnittligt under de senaste årens influensasäsonger [2], i England avled 70 [3] och i USA 344 influensasjuka barn under pandemin [4]; i USA rapporterades ca 140 influensarelaterade barndödsfall under säsongen 2003–2004.

Utvärdering kan ge bättre strategier

Vaccinationen av barn var viktig 2009,

och att barnen blev skyddade kan visa sig vara lika viktigt nu, när vi står inför den andra pandemivägen. Vi vet inte om vi hade kunnat nå det unika vaccinationsresultatet med en mera nedtonad information, men ett är säkert: informationen står i fokus vid utvärderingen av myndigheternas pandemiinsatser.

Förhoppningsvis hittar vi bättre strategier för att förmedla vaccinationsbudskap i framtiden – men det är ingen lätt uppgift.

■ **Potentiella bindningar eller jävsförhållanden:** Inga uppgivna.

REFERENSER

1. Sweet M. Pandemic lessons from Australia. *BMJ*. 2009;339:424-6.
2. Australian response data. Australian national influenza surveillance 2009. Influenza surveillance report no 19 18/9 2009. <http://www.healthemergency.gov.au/internet/healthemergency/publishing.nsf/Content/ozflu2009.htm>
3. Sachedina N, Donaldson LJ. Paediatric mortality related to pandemic influenza A H1N1 infections in England: an observational population-based study. *Lancet*. 2010;376(9755):1846-52.
4. Update influenza activity United States 2009–2010 season. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*. 2010;59(29):901-8. http://www.cdc.gov/mmwr/mmwr_wk/wk_cvol.html

■ sammanfattat

Den mediala uppmärksamheten kring pandemin 2009 fick lindrigt sjuka patienter att söka läkare i större utsträckning än under en vanlig influensasäsong, och antalet laboratorieverifierade fall gav en falskt förstorad bild av pandemins omfattning.

I Sverige motiverades en för västvärlden unikt hög andel personer att vaccinera sig. Vaccinationskyddet kan ha dämpat första vägen av sjukdomen 2009 och kan bli mycket viktigt inför den andra vägen, som just nått Sverige.

Att förmå människor att acceptera massvaccination utan att samtidigt skrämmas är en mycket svår uppgift. Informationsinsatserna under pandemin utvärderas nu intensivt för att vi ska hitta optimala metoder för framtida behov.